

Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycanın global müstəvidəki mövqelərini daha da möhkəmləndirir

Cənub Qaz Dəhlizi çox sayda müxtəlif maraqlı tərəfləri özündə əhatə edən mürəkkəb bir layihədir. Dəhlizin seqmentlərini “Şahdəniz-2”, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi, TANAP və TAP layihələri təşkil edir. Bu layihə dünyada inkişaf etdirilən ən kompleks təbii qaz boru kəmərləri zənciri kimi qiymətləndirilir. Avropa İttifaqı üçün prioritet enerji layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi Xəzər regionundakı müəyyən qaz ehtiyatını Avropa bazarına daşımaqla dünyanın enerji xəritəsini dəyişir.

Bakıda keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin VIII toplantısında Prezident İlham Əliyev çıxışında layihənin tamamlanması ilə bağlı deyib: “Milli səviyyədə koordinasiya bizə bu nəhəng layihəni - XXI əsrin ən böyük layihələrindən biri olan “Cənub qaz dəhlizi”ni icra etməyə kömək etdi. Onun dəyəri 33 milyard ABŞ dollarıdır. Eyni zamanda, əlbəttə ki, biz enerji şirkətlərinin, tikinti şirkətlərinin, investorların fəal iştirakı olmadan uğur qazana bilməzdik. Bu gün onlar buradadırlar. Əlbəttə, onların, eləcə də beynəlxalq maliyyə institutlarının töhfəsi çox dəyərli idi. “Cənub qaz dəhlizi” layihəsi həm də müasir tarixdə çox azsaylı layihələrdən biridir ki, onun icrasına bütün aparıcı beynəlxalq maliyyə institutları öz töhfəsini vermişdir – Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankı. Beləliklə, aparıcı beynəlxalq maliyyə institutları bu layihənin icrası üçün kredit və maliyyə vəsaiti ayırdı. İndi biz bütün nöqtəyi-nəzərdən mürəkkəb olan bu layihənin yüksək səmərəliliklə tamamlanmasına görə həqiqətən də fəxrənlənə bilərik”.

Xatırladaq ki, 2018-ci il mayın 29-da Səngəçal terminalında Cənub Qaz Dəhlizinin rəsmi açılış mərasimi keçirilib və Azərbaycan təbii qazı Cənub Qaz Dəhlizi sistemə vurulub. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində qurulan “Şahdəniz Alfa” və “Şahdəniz Bravo” platformalarından birgə qaz hasilatına başlanılıb. 2018-ci il iyulun sonunda isə “Şahdəniz Bravo” platformasından ilk qaz əldə olunduğu vaxtdan hasilat tədricən artıb. Mövcud “Şahdəniz” qurğularının hasilat gücü gündəlik 56 milyon (ildə 20 milyard) standart kubmetr təşkil edib.

Hazırda “Şahdəniz” yatağından Azərbaycan (SOCAR-a), Gürcüstan

(GOGC şirkətinə), Türkiyə (“Botaş” şirkətinə) bazarlarına və çoxsaylı obyektlər üçün BTC şirkətinə təbii qaz çatdırılır.

Cənub Qaz Dəhlizinin əsas seqmentlərindən biri olan TANAP qaz kəməri 2018-ci il iyunun 12-də Türkiyənin Əskişəhər şəhərində istifadəyə verilib. Ötən il noyabrın 30-da isə Türkiyənin Ədirnə vilayətinin İpsala qəsəbəsində TANAP qaz kəmərinin Avropa ilə birləşən hissəsinin açılış mərasimi keçirilib.

Azərbaycan qazını Türkiyəyə və Avropaya çatdıran TANAP Türkiyə-Gürcüstan sərhədində Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə, Türkiyə-Yunanistan sərhədində isə TAP qaz boru kəmərinə birləşib. TANAP-ın Gürcüstan-Türkiyə sərhədi-Əskişəhər hissəsinin uzunluğu 1350 kilometr, Əskişəhər-Türkiyə-Yunanistan sərhədi boyunca uzanan hissəsi isə 480 kilometrdir.

Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı “Şahdəniz-2” yatağından hasil olunacaq qazı Türkiyəyə və bu ölkədən də Avropaya daşıyacaq 3 min 500 kilometr uzunluğundakı Cənub Qaz Dəhlizinin tərkib hissəsi olan Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) Cənubi Qafqaz Boru Kəməri və TANAP-ın davamı olub,

“Şahdəniz-2”dən hasil olunacaq qazı Yunanıstan və Albaniya vasitəsilə, Adriatik dənizindən keçməklə İtaliyanın cənubuna, oradan da Qərbi Avropaya çatdırılması mühüm hadisə kimi dəyərləndirilir. Boru kəmərinin uzunluğu 878 kilometr, diametri isə 48 düyümdür. TAP boru kəmərinin ən aşağı hissəsi dəniz səviyyəsindən təxminən 810 metr dərinlikdə, ən yüksək hissəsi Albaniya dağlarında 1800 metr hündürlükdən keçir.

münasibətini üzə çıxardı. Məşvərət Şurasının toplantısında səsləndirilən fikirlərlə bağlı detalların açıqlanması isə Avropa Komissiyasının enerji məsələləri üzrə komissarı xanım Kadri Simsonun mətbuat konfransında qeyd etdiyi kimi, bu, müəyyən təhlillərdən sonra reallaşacaq. Yeni Avropa ölkələri tərəfindən hansı əlavə qaz həcmi qəbul etməkdə maraqlı olduqlarını bildiriləcək və buna uyğun Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi məsələləri müzakirəyə çıxarılacaq.

İ.Şabanın fikrincə, barəsində danışılan toplantı həm də Azərbaycan qazının Avropa bazarında satılmasının ilk ilinin yekunlarına həsr olunub. Cari ilin təhlili onu göstərdi ki, Azərbaycan təbii qaz bazarı məkanına yeni bir qüvvə kimi daxil olur. Ölkəmiz özünü intizamlı bir iştirakçı kimi göstərir və qısa bir müddətdə Avropada istehlakçılarının inamını qazanıb. Bunun nəticəsidir ki, nəinki qaz alan ölkələrdən, hətta Azərbaycan qazı getməyən ölkələrdən belə ona sifarişlər gəlir.

Bakıdakı tədbir çərçivəsində təşkil olunan mətbuat konfransında Avropa İttifaqının energetika məsələləri üzrə komissarı xanım Kadri Simson onu da bildirib ki, Cənubi Qaz Dəhlizi Cənub-Şərqi Avropa ölkələrinə mühüm bir töhfədir. Onun sözlərinə görə, hazırda enerji bazarında sınıxtı və qiymətli arım müşahidə olunur. Yaxın gələcəkdə bu boru kəmərinin imkanlarını genişləndirmək barədə də düşünülür. Xüsusilə, Qərbi Balkan istiqamətində genişləndirməklə bağlı müzakirələr aparılır.

Bakıdakı tədbirdə Avropa Komissiyasının enerji məsələləri üzrə komissarı Kadri Simson, Avropa İttifaqı Qonşuluq Siyasəti və Genişlənmə danışıqları üzrə komissarı Oliver Varhelyinin, eləcə də ABŞ, Böyük Britaniya, Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanıstan, Bolqarıstan, Albaniya, Xorvatiya, Macarıstan, Monteneqro, Rumıniya, Serbiya, Şimali Makedoniya, Moldova, Bosniya və Herseqovina, Ukrayna və Türkmənistanın yüksək səviyyəli nümayəndələri iştirak ediblər.

Xatırladaq ki, nazirlərin ilk toplantısı 2015-ci il fevralın 12-də, ikinci toplantı 2016-cı il fevralın 29-da, üçüncü toplantı 2017-ci il fevralın 23-də, dördüncü toplantı 2018-ci il fevralın 15-də, beşinci toplantı 2019-cu il fevralın 20-də, altıncı toplantı 2020-ci il fevralın 28-də, yeddinci toplantı isə 2021-ci il fevralın 11-də keçirilib.

V.BAYRAMOV, “Xalq qəzeti”